

Kimlik Paylaşım Sistemi'nin Halk Kütüphanelerinde Uygulanması

Application of Identification Sharing System in Public Libraries

Meral Erdoğan*

Öz

Kimlik Paylaşım Sistemi (KPS), İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü tarafından, Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi veri tabanında tutulan bilgileri, sınırlandırılmış olarak kamu kurumları ve diğer tüzel kişiliklere, ilgili mevzuatta belirlenen esas ve usuller çerçevesinde, güncel ve güvenli bir şekilde, yedi gün yirmidört saat süreyle, çevrimiçi paylaşılmasını sağlayan bir sistemdir. Kamuda “bürokrasinin azaltılması ve idari basitleştirme” çalışmaları kapsamında hazırlanan Kimlik Paylaşımı Sistemi Yönetmeliği 8 Aralık 2006 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, vatandaşların kütüphanelerden daha rahat yararlanmalarını sağlamak amacıyla Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'ne başvurmuştur. Böylece KPS ilk defa halk kütüphanelerinin kullanımına açılmıştır. Kimlik Paylaşım Sistemi'nin uygulanmaya başlamasıyla halk kütüphanelerine üye kaydedilirken, nüfus cüzdanı ya da adres belgesi örneği gibi birlikte kullanıcıların onaylı belge getirmelerine gerek kalmamış üyeliği geciktiren prosedürler ortadan kalkmıştır.

Anahtar Sözcükler: *Halk kütüphaneleri; kimlik paylaşım sistemi; ödünç verme hizmetleri; Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, , merkezi nüfus idaresi sistemi*

* Kütüphaneci, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, e-posta: meral.erdogan@kulturturizm.gov.tr

Abstract

Identity Sharing System enables online sharing the information which is stored on the database of the Central Population Management System by the Ministry of Interior General Directorate of Population and Citizenship Affairs to public institutions, in a framework of principles and procedures specified in the relevant legislation and twenty-four hours for seven days. Identity Sharing System Regulation which was prepared within the scope of "reducing bureaucracy and administrative simplification" in the public sector came into force on December 8, 2006. Ministry of Culture and Tourism, General Directorate for Libraries and Publications made an application to the Ministry of Interior, General Directorate of Population and Citizenship Affairs for their citizens to benefit from libraries easier. Thus Identity Sharing System was opened for the public libraries. When Identity Sharing System began to be implemented at the process of the recording of public library members, library users do not need to bring certified document and library membership procedures that cause delays has been eliminated.

Keywords: *public libraries; identification sharing system; library loan services; General Directorate of Libraries and Publications; central population management system*

Kimlik Paylaşım Sistemi (KPS), İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü (NVİGM) tarafından, Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi (MERNİS) veri tabanında tutulan bilgileri, sınırlandırılmış olarak kamu kurumları ve diğer tüzel kişiliklere, ilgili mevzuatta belirlenen esas ve usuller çerçevesinde, güncel ve güvenli bir şekilde, yedi gün yirmidört saat süreyle, çevrimiçi paylaşılmasını sağlayan bir sistemdir. KPS veri tabanında kişi bilgileri, nüfus cüzdanı bilgileri, nüfus olay bilgileri, ulusal adres veri tabanında yer alan bilgiler ve istatistik bilgileri bulunmaktadır. KPS veri tabanındaki veriler, Türk vatandaşlığının ispatı ve belgelendirilmesinde esas olduğu kadar kişinin kimliği, medenî hâli ve aile bağlarının belirlenmesinde de temel resmî bilgilerdir. Bu veriler aksi sabit oluncaya kadar geçerlidir.

KPS merkezi yapıda, web tabanlı ve çok katmanlı mimariye uygun şekilde tasarlanmış olup, en güncel yazılım teknolojileri ile dünya standardı olan W3 organizasyonunca standartları belirlenen Web Servisleri (XML, WSDL, SOAP) altyapısı kullanılarak geliştirilmiştir. KPS, farklı platformların desteklediği Web servisleri ile hizmet vererek, farklı yapıdaki kurumların fazladan donanım ve yazılım yatırımı yapmaksızın sunulan hizmetlerden faydalanmalarını sağlamıştır.

Sistemin bu platform ve yazılım-bağımsız yapısı sayesinde kurum ve kuruluşlar, farklı platformlarda ve farklı yazılım araçları ile geliştirilmiş kendi yazılımları içerisinden, KPS tarafından verilen hizmetlere erişebilmektedirler. Sisteme bağlanan kurum ve kuruluşlar bu hizmeti kurumsal ağları üzerinden varsa kendi yasal bünyelerindeki taşra teşkilatları veya şubelerinde de sağlayabilmektedirler (Kimlik paylaşım sistemi nedir?,2012).

KPS hizmetleri, alıcı kurum olarak adlandırılan sistemi kullanan kamu kurum ve kuruluşların, internet sayfaları ile ulaşabilecekleri etkileşimli sorgulamalar ve kendi yazılım uygulamaları içerisine ekleyecekleri bölümler ile sorgulama yapmalarına olanak verecek internet servislerinden oluşur. Sistem alıcı kurumlara yetkisi dahilinde olmayan bilgilerin gönderilmesini engellemektedir.

KPS'den elde edilecek bilgilerin kullanılmasının hukukî sonuçları bilgiyi alan alıcı kurumun ve diğer kişilerin sorumluluğunda olup, sistemin bütün aşamalarında görev yapan yetkililer de anlaşmalarda belirtilen esaslara uymakla yükümlüdürler. Bu yükümlülüğün kişilerin görevlerinden ayrılmalarından sonra da devam edeceği Kimlik Paylaşım Sistemi Yönetmeliğinde (Kimlik Paylaşım Sistemi Yönetmeliği 2006) açıkça belirtilmiştir.

KPS kullanımına ilişkin diğer hususlar şunlardır. Sistemden yararlanan kamu kurum ve kuruluşların, isim, adres veya yapısal değişikliği, en geç iki ay içerisinde İçişleri Bakanlığına bildirmeleri gerekmektedir. Bu bildirim yerine getirilmediği takdirde sistemden yararlanma geçici olarak askıya alınır veya iptal edilir. Birden fazla kurumun yapısının değişerek birleşmesi durumunda, ayrı ayrı olarak imzalanan anlaşmalar iptal edilerek üç ay içerisinde alıcı kurumların talebi ile tekrar anlaşma imzalanması gerekir.

Sistemden faydalanan alıcı kurumların KPS veri tabanından hangi sorgulamaları yapabilecekleri ve hangi bilgileri alabilecekleri Kimlik Paylaşım Sistemi Yönetmeliği uyarınca yapılacak anlaşmalar çerçevesinde İçişleri Bakanlığınca belirlenmektedir.

Özet olarak, KPS ile NVİGM'de tutulan nüfus ve adres bilgileri, elektronik ortamda, kamu kurumları ile bunların dışında kalan diğer tüzel kişiliklerin hizmetine sunulmuştur. Böylece, kurum ve kuruluşların gereksinim duydukları nüfus kayıt örneği ve yerleşim yeri adresi gibi bilgi ve belgeleri nüfus müdürlükleri ile yazışma yapmadan veya vatandaşlardan istemeden, doğrudan ve anında KPS'den sağlayarak hizmet vermeleri olanaklı hale gelmiştir. Halen 2751 kurum sistemi kullanmaktadır¹.

¹ Tam listeye <https://kpsbasvuru.nvi.gov.tr/MevcutKurumListe.aspx> adresinden erişilebilir.

Kamuda “bürokrasinin azaltılması ve idari basitleştirme” çalışmaları kapsamında, hizmet taleplerini hızlı, kaliteli, basit ve en düşük maliyetle hizmet sunulması hedefiyle Başbakanlık koordinasyonunda yürütülen çalışmalar sonucu Kimlik Paylaşım Sistemi Yönetmeliği (Kimlik Paylaşım Sistemi Yönetmeliği 2006) hazırlanmış ve 8 Aralık 2006 tarihli *Resmi Gazete*'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş ve ardından Başbakanlık 21 Mayıs 2008 tarihinde 2008/8 numaralı Genelge yayımlamıştı. Bu genelgede,

“Kamu kurum ve kuruluşları yaptıkları işlemlerde MER-NİS veri tabanında yer alan ve T.C. kimlik numarası ile ilişkilendirilmiş bulunan Kimlik Paylaşımı Sistemi'nden temin edecekleri yerleşim yeri ve diğer adres bilgilerini esas alacaklardır”

ifadesi yer almaktadır (Adres Kayıt Sisteminin Uygulanması ile İlgili 2008/8 Sayılı Başbakanlık Genelgesi, 2008).

Ayrıca Kimlik Paylaşım Sistemi Yönetmeliği'ne (Kimlik Paylaşım Sistemi Yönetmeliği 2006) göre, KPS'den yararlanmak isteyen alıcı kurumların, İçişleri Bakanlığı'na yazılı olarak başvurma zorunluluğu getirilmiştir. Gerek Genelge uyarınca gerekse kimlik paylaşım sisteminin kütüphane hizmetlerine sağlayacağı avantajlar nedeniyle Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü (KYGM), İçişleri Bakanlığı'na yazılı başvuruda bulunmuştur. KYGM başvurusunda, vatandaşların kütüphanelerden daha rahat yararlanması için üyelik işlemlerinin hızlandırılması, ayrıca uluslararası standart numaralama (ISBN-ISSN-ISMN) işlemlerinde gerek yasal olmayan yayıncılık başvurularını engelleme gerekse başvuru aşamasındaki işlemleri hızlandırma amaçlarını ifade etmiştir.

Bu doğrultuda 2008 yılında KYGM ile NVİGM arasında ile Kimlik Paylaşımı Sistemi Uygulama Yönetmeliği'nde belirlenen esaslar çerçevesinde bir protokol imzalanmıştır. Böylece KPS ilk defa halk kütüphanelerinin kullanımına açılmıştır. İmzalanan Protokolün yürürlük süresi 3 yıl olsa da, aynı şartlarla gelecek her takvim yılı için yürürlüğü devam etmektedir.

KPS veri tabanındaki bilgilerin yürürlükteki mevzuat doğrultusunda kullanılacağı, sistemden alınacak verilerin kullanımında kanunlarda ve uluslararası sözleşmelerde yer alan özel hayatın gizliliğine ilişkin hükümlere uyulacağı, alınan bilgilerin gizliliğini ve güvenliğinin korunacağı, sistemden elde edilecek bilgilerin kullanılmasının hukuki sonuçlarından KYGM'nin sorumlu olduğu Protokolde belirtilmiştir.

KYGM sisteme giriş yapabilmek için NVİGM tarafından kendisine tahsis edilen güvenlik kodları, kullanıcı adı ve şifreleri kullanmaktadırlar. Güvenlik kodları olmadan sisteme bağlanmak, işlem ve sorgulama yapmak olası değildir. Kullanıcı adı ve parolanın gizliliği ile kullanıcıların iş ve işlemlerinden KYGM sorumludur. Aynı şekilde kullanıcıların kendi erişim ad ve şifrelerini başkaları ile paylaşması kesinlikle yasak olup, KYGM gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.

KPS veri tabanından günlük en fazla kaç sorgulama yapabileceğini belirlemeye, gerek görürse kayıt sayısına sınırlama getirmeye ise İçişleri Bakanlığı yetkilidir. Kimlik Paylaşımı Sistemi Yönetmeliği'nde (Kimlik Paylaşım Sistemi Yönetmeliği, 2006)

“Kimlik Paylaşımı Sistemi içerisinde elde edilecek bilgilerin kullanılmasının hukukî sonuçları bilgiyi alan alıcı kurumun ve diğer kişilerin sorumluluğundadır. Kimlik Paylaşımı Sistemi kapsamında paylaşılan bilgilerden faydalanan diğer görevliler bu hükme tâbidir. Kimlik Paylaşımı Sisteminin bütün aşamalarında görev yapan yetkililer de anlaşmalarda belirtilen esaslara uymakla yükümlüdürler. Bu yükümlülük, kişilerin görevlerinden ayrılmalarından sonra da devam etmektedir”

ifadesi yer almaktadır. Bu doğrultuda, KPS gizlilik gerektiren ve kullanan kişi bazında izlenen bir sistem olduğu için, sistemi kullanacak personele verilen şifrenin gizliliği de önem taşımaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesindeki işleyiş bu bilgilerin gizliliğini sağlamaya yöneliktir. Kültür ve Turizm Bakanlığı, KPS'nin kütüphane kullanıcıları tarafından kullanılabilmesi için KYGM web sayfasında bir form oluşturmuştur. KPS formunun kütüphane kullanıcıları tarafından doldurularak bağlı olunan Valilik (Kültür ve Turizm Müdürlüğü) kanalıyla KYGM'ye gönderilmesi gerekmektedir. Söz konusu resmi yazılar Okuyucu Hizmetleri ve Halkla İlişkiler Şubesinde değerlendirilmektedir. Şifre atama işlemi yapıldıktan sonra ilgili kütüphane görevlisine yine resmi yazı kanalıyla iletilmekte, ayrıca bağlı olunan Valiliğe bilgilendirme yazısı gönderilmektedir. Kütüphane personeli Kültür ve Turizm Bakanlığı intranetinde bulunan Kimlik Paylaşım Sistemi Web Arayüzü² üzerinden şifrelerini girerek sorgulama yapabilmektedirler.

KPS'nin uygulanmaya başladığı 2008-2012 yılları arasındaki dönemde, halk kütüphanelerine üye kaydedilirken nüfus cüzdanı ya da adres belgesi örneği

² <http://kimliksorgu.kultur.gov.tr:1180/WebForm6.aspx>

gibi kullanıcıların onaylı belge getirmelerine gerek kalmamış, üyeliği geciktiren prosedürler ortadan kalkmıştır. Böylece üye kaydı kolaylaşmış ve hızlanmıştır.

Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğüne 2012 yılında yürütülen halk kütüphanelerine ilişkin mevzuatın güncellenmesi çalışmalarında, KPS ile ilgili bu önemli gelişmeler göz önünde bulundurulmuştur. Bu kapsamda 11 Ocak 2012 tarihinde *Resmi Gazete*'de yayınlanarak yürürlüğe giren Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği'nin (Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği 2012) ödünç verme hizmetleri ile ilgili bölümde KPS'ye ilişkin hüküm yer almaktadır. Adı geçen Yönetmelikle KPS sağladığı avantajların kullanılmasıyla ilk defa merkezi üyelik kavramı oluşturulmuştur. Yönetmeliğe göre T.C vatandaşı olan kullanıcılar, sadece T.C. kimlik numarasını gösterir belge ile en az altı ay oturma izni almış yabancı kullanıcılar ise sadece yabancı kimlik numarasını gösterir belge ile ödünç verme hizmetinden yararlanabileceklerdir. Ayrıca kullanıcılar, ödünç aldıkları kütüphane materyalini ödünç alınan kütüphaneden farklı bir il halk kütüphanesine de iade edebilmelelerinin yolu sağlanmıştır. Son olarak yönetmelik ile kütüphane kullanıcılarına ait bilgilerin güvenliği hususu yine ilk defa yasal olarak güvence altına alınmıştır.

Mevcut otomasyon sisteminin kimlik paylaşım sistemi ile henüz entegre edilmemiş olması sistemin halk kütüphanelerinde uygulanmasının en büyük eksikliği olarak ileri sürülebilir. Mevcut otomasyon sisteminde T.C. Kimlik Numarası alanı oluşturularak kullanıcı bilgilerinin kontrolü ve verilere daha kolay ve hızlı ulaşımı sağlanmalıdır.

Kaynakça

- Adres Kayıt Sisteminin Uygulanması ile İlgili 2008/8 Sayılı Başbakanlık Genelgesi, *T.C. Resmi Gazete* (26882, 21 Mayıs 2008).
- Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği, *T.C. Resmi Gazete* (28170, 11 Ocak 2012).
- Kimlik paylaşım sistemi nedir? (2012). 27 Şubat 2012 tarihinde <https://kpsbasvuru.nvi.gov.tr/KpsNedir.aspx> adresinden erişilmiştir.
- Kimlik Paylaşım Sistemi Yönetmeliği, *T.C. Resmi Gazete* (26370, 8 Aralık 2006).